

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félev.

Kolozsvár, februarius' 26kán, 1911.

9. szám.

Tartalom: Ohajtások, (Gál János) 65. l. Észrevétel, (Egy őszinte Olvasó) 70. l. Egy mindennapos esemény Francziában, 71. l. Költséges tisztelet, 72. l. Veszélyhozó javallat, 72. l. Népképviselők táblapapirból, (T - - ki.) 72. l.

Ohajtások.

(Folytatás.)

3) Vizek.

Nehéz feladat Erdélyben a' vizeket ipar' éléssegítőivé változtatni. Honunk' folyóvizei „havasak“, mellyek az év' olvadó szakában gyakran a' mellettek terülő termékeny lapályokat árjaikkal öntik; máskor néhol annyira lepadnak, miképp jelen szabálytalan állapotjokban húzamos pályán egy csatorna gözladik alig libeghetne el felettek a' nélkül, hogy majd minden lépten zátonyba ütközzék. Kivántam e' tárgyat nagyobb folyóink' tájszerinti haszna' tekintetéből az 1839-ki Társalkodóban * érdekelni, 's részvétet gerjeszteni, hogy a' dunai gőzhajózásból fejlődő szomorú állásunk' orvoslása végett fordítsunk figyelmet nagyobb folyóinkra, és igyekezzünk magunkat a' dunai gőzösökkel kapcsolatba hozni. Másfél év folya le azután; szomszédink az óta is sokat haladtak; most nyílik egy országgyűlés' közelgésével a' pálya, mellyen ez iránt a' törvényhozás teljes hatással léphet fel. Lássuk e' tárgyat közelebről.

Vizeinket két nemre oszthatni; vannak olyanok, mellyek egy közelebről kifejlődhető

* Lásd 1839-ki 2-dik félevi N. Társalkodó' 4-dik számát e' cím alatt: Erdély a' dunai gőzhajózás után kereskedési tekintetben.

iparlépcsőn is terjedtebb pályán sikerrel használhatók, 's részint már használatnak is közlekedés' eszközeinek; három illy nagyobb folyóink vannak: Ólt, Maros, és egyesült Szamos; vannak ellenben, mellyek mostani medreikben nem hajózhatók, legalább húzamos pályán nem, mind addig, mig egy a' jelenhez képest felette haladott 's így csak idővel következhető iparálás több közlekedést tévén szükségessé, talán csatornába szorítatnának; ez utóbbiak közé számítom a' kijelelt háromnak kivételével többi folyóinkat. — Ha tehát kisebb folyóinkat jelen körülményeink közt hajózásra nem használhatni: maradjon meg addig, mig iparállásunk változik, legalább azon hasznok, mi a' vízi malmok által eddig volt, és gyarapúljon azzal, hogy ezután erejük más erőmivek' mozgatóására is használathassék. — De éppen e' pont körül új veszély fenyegeti iparunkat, melly ismét törvényeink' hiányából ered; mert semmi szabályozás, mi malmok' 's gátak' magasságát folyónként általánosan elhatározná, nem lévén, ellenben perlekedésünk' hosszadalma miatt azon kis gondoskodás is, mi a' Hármás-, és Helybepagyott törvénykönyvekben az egyes malmokról 's gátakról létezik, haszonvehetlenné válván, a' gátakkal 's malmokkal büntetlenül legnagyobb kicsapongás üzetik, 's egész völgyeknek termései elegendő természeti okok nélkül elarasztatnak néhány erőszakos miatt, ki a' meg lévő kevés törvényt is kijátsza, mivel annak su-

lyát perlekedésünk' nem annyira törvényszabta, mint kezdetében nem zablázott visszaélések miatt életkorokon túl nyúló hosszadalma miatt velek rögtön éreztetni nem lehet.

Egy kis folyót tegyünk fel, melly esésénél fogva, kellő alattiságra épített mindenik zsilipben két két kerekű malmat 's erőmivet talán minden két ezer öltre megszenvedne annyira, hogy ha jól számító gazdák a' gátakat felebb nem emelik, mint e' malmok kívánják: a' folyó csak rendkívüli esetekben, mikor gátak nélkül sem férne medrében, 's akkor sem a' felemelt gátak miatt okozandó dühvel locscsanna ki medréből. Ezen fél mértföldre egymást váltó malmok a' vízmellékieknek, valamint a' környező bérczek' lakóinak is az örlésben számíthatlan kényelmet károkozás nélkül nyújtának. A' hajdon korban épített régi malmok, mikor még a' törvény' sebesebb folyása mindenkit inkább rettentetett áthágásától, álljanak illy módon szinte jelenig kártétlenül; de most, a' kifejtett 's nem zablázott perlekedési fogások' idejében, támadjon egy merész, ki pénzében, 's ezzel szerzett befolyásában értelmetlenül elbizakodva, egy malmot emel; hogy leapadás' alkalmával a' kevesebb zsilipbe szorított víz erősb legyen; nem zsilipeket többít, hanem ott, hol a' vízesés egy zsilipben csak két kereket szenvedne, hármat vagy négyet teszen, 's azokat is, hogy emelkedő vízszinületkor járhassanak, kelletinél felebb emeli. Ez miatt az ezen felüli malom' kerekének nagyobb része közép vízszinületkor holt vízben áll, és nem foroghat. Egy malomnak, vagy fél malomnak hasznát veszteni: Erdélyben bár kinek jövedelmében nem megvethető kár; valljon most a' felsőbb malom' birtokosa harmincz évig fog-e sok költség'számíthatlan bossúságok között perelni, hogy a' felemelt alsó malom, melly az ő malma' megrontásával még jövedelmezőbbé vált, leszállíttassék, 's akkor is „a' birák—ki tudja minő szeszélyek miatt—el-

vesztett haszonvételt, költséget fáradságot ne itiljenek? Ezt tőle kivanni nem lehet. Tehát a' törvények' 'hijános volta miatt törvényszegő tettel fog ő is magán segíteni; egy kis költséget áldoz: malmát ő is felebb'emeli; mi hasonló okból az ezen felül levőnek, 's így tovább mindeniknek káros felemelését következteti; készüljön akkor minden, ki e' víz mellett valamit bír, le az egyetlen szántójának termékéből élő szegényig, a' lapályon minden közép víznevekedéssel egész évi természetkét az ártól elpusztítva fájlalni.

Illy féktelenség törvényhozás' utján megakadályozandó, mi szerint „minden már létező malmoknak 's gátaknak törvény által határozandó igazságos eljárás' utján olly mérték szabásék, mellyre szállítva, lehetőségig ártalmatlanok legyenek; 's ha ki még is ezen mértéken túl emelni merészkednék, mivel illy törvényszegés a' felső malom' károsítása mellett egyszersmind az első esőzéssel számtalanok' iparát dúlná fel, annak orvoslására 's büntetésére olly hatóság, és sebes perfolyam rendeltessék, mellyen rögtön célhoz 's kármentesítéshez jutni lehessen. Egyszersmind bármi új erőmivet az arra határozandó hatóság' hire, és a' magasság' mértékének általa előre kiszabása nélkül vizekre építeni szabad ne legyen.“

Más szempontból kell három nagyobb folyóinkat tekinteni. Ezek nem erőmiviek' mozgására, hanem fensőbb célra „hajózásra“ hivatvák, 's így az ezek iránti törvényhozói gondoskodást nem egyesek', nem egy tartományrés' ipara, 's érdekei, hanem a' rajtok lehető gyors közlekedésnek célirányos létrehozása vezérélheti; 's ha szükség, egyesek' érdekei, mindig kárpótlás mellett áldoztassanak inkább, mint sem a' köz cél, hajózást feltartóztassák. E' pont körül tehát az országos nagy célnak létrehozása's fenntartása többet kíván, mint sem az egy pár elvnek törvényesen megállítással bévégezethetnék. Méltó e' három folyó, hogy rá huzamos országos gond fordíttassék.

Igen helyesen hasonlítatnak a' hajózható folyók az ipar' 's kereskedés' műszerében azon életerekhez, mellyekben történni kellett vérkeringés által tartatik fenn az egész testnek élete, és mellyekkel minden más erek kapcsolatban állnak. Meg kell valóban szünni a' földművelés körüli szorgalomnak, elakadni víz, vagy más erő által mozgatandó sok erőműveknek, ha nincs közlekedés, mellyen természetkeinket, 's elkészített áruinkat vihetve, akár belföldi fogyasztás', akár külkereskedés' útján hasznot arathassunk. — De hol hajózható folyam van, az ezen való közlekedés olcsósága 's gyorsasága miatt mindig főbb tekintetű, és a' szárazsi közlekedésre kívántató rakott útnak olly összehangzásban kell a' hajózással állni, hogy midőn egy hajózható folyón, mint életeren, fő pálya nyílik, 's ekként a' közlekedés a' hajózásnál fogva — csupán vas utak által versenyezethető — állandóbb irányt kap: minden nem parti helyekről; mellyek' ipara kívánhatja — mint a' test' részeiben többi erek az életerekkel, mint egy körben sugárok a' középpel — a' szárazsi rakott utak, a' hajózás által alapított irány szerint a' folyóval kapcsolatba jöjjenek; 's így megszüntessék az egyedárusság, mi különben a' parti lakóknak tulajdonává válnék; és az ipar közönsséggé válhassék. Ekként „a' folyók' hajózásának elintézése, 's az ebből következő haszonnak általánossá tétele, minek kivitele néha óriási erőket kíván, csak a' törvényhozás' mindenre kihatható 's az egésznek érdekét felöllelhető gondoskodásával juthat kívánt célra.“

Ha folyóinkra nézt a' münket övedző körülményeket tekintjük; 's megfontolva azon vagyonszűntést, mellyet a' kül áruknak hozzánk eddig szinte mi kárpótlás nélküli harapozása miatt jóllétünk' lenyomott mérlegében szenvedünk, nem kételkedünk ezt kül iparrali kapcsolat által helyre hozni, és Európa' kereskedésében nem csak szenvedőleg, hanem tevőleg is részt venni:

úgy látjuk, mi szerint újabb időkben három hajózható folyóinkra fontos események történtek. A' dunai gőzhajózással megnyílt 's élénkedik egy pálya, melly Európa' nyugotának egy részét indul elvonni a' keletre szárazon ment vonaltól; a' közép 's görög tengertől; és új útra törekedik szoktatni. A' szárazsi egyik átmenti vonalnak elvesztével káros ugyan ennek első rántása, de kárunk nem helyrehozhatlan, mert különösen egy folyó van Erdély' keleti részében, melly, ha szilárd akaratumk van 's erőt egyesítünk, hamar hozhat minket a' dunai pályával, gőzösökkel kapcsolatba; 's ha a' mellékvénerek is létre jönnek: kinyiland előttünk az út keletre. — Ez az Ólt. Kevés évekkkel ez előtt egy társaság alakúla az Ólt' hajózására, de valljuk meg, a' kis Erdélyben élve, még is alig tudunk ezen társaság' eredményéről egyebet azon kevésnél, mit hírlapokban olvashatánk. Mind e' mellett ismerjük az akadályokat, mikkel e' társaságnak az Ólt' medrét legfontosb helyen, honunk' szélén borító sziklák közt küsdeni kell. Bizunk ugyan a' vállalat' helyéhez közelebb lakó szász nemzetnek az akadályok' teljes legyőzéséig kitartással birni szokott 's okosan számító kedélyében, de még se hagyjuk a' társaságot önerejére. Az Ólt hazánk' hajózható folyói közt legfontosabb, mert ennek színén leghamarább juthatunk keletre; a' vállalat, ha idején elég süker követendi, 's következményei nem csak egy tájra, hanem általánosan hathatnak, számíthatlan haladást ígér anyagi jóllétünknak. Méltó tehát, hogy a' törvényhozás e' társaság' eddigi munkálatairól, eredményéről, 's akadályairól körülményes felvilágosítást kívánván, országos hatással munkáljon az Ólthajózás' terjedt létre hozására.

A' Marosra, 's egyesült Szamosra nézve közelebbi évben új érdek villana fel. A' magyarhoni 1840ki 4ik törvénycikkelyben országos választmány rendeltetett azon hazai folyamok'

szabályozása iránt; a' 38-dik törvénycikkely-lyel pedig részvénytársaság van alapítva a' Dunaanak a' Tiszával csatorna általi kapcsolatára. Az első törvény reményt nyújt, hogy mivel annak tartalma szerint az országos választmány által kidolgozandó tárgy a' közelebbi országgyűlésre mulhatlanul kitűzetett, a' vizek' szabályozása nem csupán mocsárok' kiszárasztásával, hanem a' hajózásnak nagyobb folyókon élénkítésével mentől előbb megtörténend; 's így ha törvényhozásunk a' nálunk szükségesekre nézve segéd kezeket nyújtand, ezen élénkség a' Tiszáról felhat a' Maroson hozzánk, 's ezen folyón is, melly honunk' termékeny közepét, a' gátak' 's malmok' kisajátításával valóban huzamos pályán halyózhatólag, átszégvén annál fontosabb, mentől inkább el van e' tájakon a' közlekedés akadva, a' mostani tutajozás és sószállítás rendezett hajózássá növend; mi által habár hosszabb, de „Erdélyt hosszában átszegő“ új vízi közlekedés nyiland a' dunai gőzösökig. — A' másik törvény, melly Magyarország' egy részének olly jótékony következéseket ígér, ismét határunkig hat erejével, mert teljesültével nekünk is út nyilhat, hogy ha a' nagy Szamosig szárazon elmehetünk, onnat a' duna-tiszai csatornán Budapesttel, nyugottal, 's a' dunai gőzösökkel, e' harmadik „nyúgotra szolgáló pályán,“ vizen közlekedjünk. — Mikor látjuk, hogy a' magyarországi törvényhozás e' két törvény-nyel két olly tárgyat élénkít, mi midőn létezend, ránk is jóltévőleg hathat: törvényhozásunknak e' szomszéd tetteket párhuzamos léptekkel kell követni, 's megtenni mindent, hogy valamint azon tájakról indul felénk a' közlekedés, itelünk is induljon arra; így ne csak az által érezzük a' magyar honi vállalatokat, hogy súlyok idegen áruk' béhozatalával ránk nyomasztóbban-hasson, hanem mű is feléjük haladólag munkálva, hasznokat vehessük.

4) Útak.

Nézeteimet e' tárgy iránt az 1859ki második félevi Társalkodóban * eléadván, most csak kevés megjegyzéseket kívánok tenni a' remélt törvényhozásra vonatkozólag. — Felette veszélyes az ipar' mezején a' haszonközponosítás' elve; 's ha súlyosb akadályok' legyőzésére egyesült erő kell: az ebből folyó haszon ne egyesüljön csak néhányak' zsebében, ne jövedelmezzen a' kinyitlt pálya egyedárusoknak, kik mint a' gomba 's moh, csak mások' jóllétének rothadtán tenyészhetnek; adassék alkalom mindennek a' szorgalom' hasznaiban részesülni, ki szorgalmas kíván lenni. Kinézésünk főként keletre intézve, 's így az Óltahajózás fogja nálunk játszani a' főbb szerepet; de vigyázzunk, nehogy ennek haszna összepontosúljon, 's egyedárujává váljék azon tájnak, mellyen az Ólt keresztül foly. Ennek honunk' egyik szegletén vonuló partjait két erőteljes és szorgalmas nemzet lakja: a' székelységnek, 's főként szászagnak egy része. Ha ezeknek személyes ügyességökhez, és kézművekben 's értelmességben más tájak' lakóinál haladtabb voltokhoz hozzájáruland a' távolabb környékek' közlekedésének nehéz volta: majd minden haszon csupán a' szeglet' lakóinak egyedáruinak hasznává váland. Több 's különböző tájak felől, Erdély' keletészaki szélétől kezdve le nyugotig, az Ólt' partjaihoz jól számított vonalakban készitendő rakott úttakkal kell ennek elejét venni, 's kinyitni honunk' minden tájainak az óltali közlekedést.

Másik megjegyzésemet mostani útaink' következményeinek megfontolása szűli. Néhány évektől fogva széleinket szinte egészen körül vévőleg, rakott utak készitettek, a' nélkül, hogy honunk' közepén közlekedési vonalak létre hoztattak volna. Megtétetett tehát minden arra,

* Lásd 1839ki 2ik félevi N. Társalkodó' 23ik számát e' cím alatt: Útak.

hogy a' széléinken kifelé vonuló úton münket a' küldföld áruival elboríthasson, és a' belközlekedés a' szélek felé eső nagyobb városokig ki nem nyíttatott. Ez okból midőn a' magyarországi gabona 's egyéb áru Nagy Várad felől a' jó rakott úton egymásra hozatik Kolozsvárra: a' Mezőség' nagyobb részéről nem lehet azt oda szállítani, ámbár a' vonal' hosszúságát véve, Nagy Várad Kolozsvárhoz távolabb esik a' Mezőségnek szinte bármely falvájánál. — Így még azon erőnek nagy része is, mi eddig útainkra fordítottat, félszeg számítás miatt ránk káros lett; mert a' külárúk' behozatalának a' bel közlekedés' lehetősége nélküli megnyitásával kereskedésink' szenvedő mérlegét még alább nyomta. — Ezen eddig követett hibát helyre kell hozni, és honunk' termékeny közepének az eladási pontokhoz jó utak által közlekedést nyitni.

Legcélirányosabban törvényhozás fogja különböző tájak' érdekeit igazságosan, egyet sem nyomasztólag, felölelni, és a' szorgalom' jutalmát mindenikre elárasztani törekedőleg, „mind az Ölttal, mind az ország' eddig elhanyagolt közepének a' főbb városokkal közlekedésére több vonalakat kijelelni, egymással kapcsolatba hozni, 's azon esetre, ha ezek országosan elhatározandó köz erővel megkészíttetnek, fenntartásokra legigazságosabb mérték szerint módot 's kulcsat állítani, minélfogva kiki azon mértékben járuljon az utak' igazításához, mi mértékben hasznát veszi.“ Eleje fog ez által vevődni azon minden nap ujulni szokott szomorú példának, miszerint számtalan kezek' veritékével 's roppant erővel készült utakat fenntartatlanság miatt kevés időre elpusztúltni látunk.

5) Kisajátítás.

A' polgári társaságok' alakulásának egyik lépcsője vala a' saját, 's ha jelenben is ez ellen erő, melly összedöntse, fejlődhetik ki, egy

bármí önkénynél veszélyesb fejletlen zavarba omlik össze a' társasági rend. „Senki maga sajátját másnak kárpótlás nélkül átengedni nem tartozik“, ezen elv tehát a' polgári társaságok' létezésének feltétele; az első igazság, mit ember tettel mondott ki akkor, midőn vagyónát legelőbb a' nagy közösből kiszakasztotta. De csakhamar egy változáson mene keresztül ezen jog, miszerint a' társaságba állással kiki az előtti jogainak egy részétől a' többi' megtartásának biztosítéka mellett lemondván, érdekeit némü tekintetben a' köz érdek alá vetette. Így fejlődött ki még egy elv, melly a' társasági jóllétnek szintűgy feltételévé lett, miszerint „magános érdek köz érdek fel nem tartóztathat.“ Lássuk a' két elv' egyeztetését.

Hol egy magánosnak hatalma van, fejességi előjoggal ellenszegülni bármí kármentesítés mellett egy olly birtokának más kézre átmehtetésében, mi ha nála marad, 's az egésznek hasznos vállalatra nem fordítottat, a' vállalat összeomlik: ott az ipar az első növények' természetén, 's ebből következő ön zsirban fuldoklásón túl nem haladhat; végre a' szorgalomból nem vett illó haszon miatt el akad. A' kisajátításnak tehát mindenütt, hol az első természet körüli munkásság iparra 's kereskedeésre indul átváltozni, törvényesen megalapúlva kell lenni. De a' polgári társaság nem kívánhatja, hogy bármí egyesület, vagy a' közállomány által ön neve alatt is teendő vállalatokra egyének csupán áldozzanak, 's ezt csak azon kis osztalékban részesülhetésére, mi a' terjedékeny vállalatnak az egészre' háromló hasznaiból igen sok úton át-szűrő néhány cseppekben talán rájuk is jutna. Senki a' közjóért igazságos mértéken túl nem terhelhetetik; tehát kisajátítás a' nélkül, hogy „midőn egyed a' maga sajátját az egésznek hasznáért áldozza, ugyan azon pontban áldozatának egész értékéig teljesen kármentesíttessék“, a' legigaztalanabb tett lenne. A' közállomány' jólléte

nem tagjai jóllétének romjain emelkedhetik, hanem minden tagok jóllétének tömege teszi az egésznek jóllétét; és a közállományok jóllétének lépcsőzetét azon idom határozza el, melly szerint több vagy kevesebb családokra áradt ki a jóllét. Így a kisajátításban nem egyének anyagi 's tetleges áldozata forog fenn, csupán legyőzése azon makacsságnak, vagy előítéleti ragaszkodásnak, miszerint valaki egy a vállalatra szükséges birtokához inkább ragaszkodnék mintsem azt bármi árért szabad egyezkedés útján a közszélre átengedje; vagy a törvény hiányát csalólag zsebe' tömésére fordítván, birtoka' átengedéséért igaztalan árokat zsarolhatna, 's ez által néha a vállalat' sikerét kockáztatná.

Fennebb érintém, miszerint „három nagyobb folyóinknál fő érdek a hajózás, 's e' cél körül el kell más magános érdekeknek némúlni.“ Hosszu pályán, hol a hajózás e' folyókon még igen felhatna, áll egy sereg malom és gát. Tehát egy nagy vállalat, mi másutt magára is egész tartományt a jóllét' emelt fokára vinne, e' három folyamunk' hajózhatása elakad mindaddig, míg a kisajátítás törvény által megállítva nem lesz; valamint, ha Magyarhonban a nagy terv, miként az ország különböző vonalakban vas út által kapcsolatba hozassék, létre jövend: Erdélybe nem terjesztethetik, 's ezen keresztül több kapcsolati vonalakkal tömítve, kelet 's az Ólt felé nem vitethetik mind addig, míg a kisajátítás megállítva nem lesz. — Remélhetni, miszerint rakott útaink ezután sem fognak azon keringő vonalakban csináltatni, mellyeket — ki tudja, mikor — a szegény útasok posványt kerülőleg kijeleltek, és sok izetlenségek közt időről időre változtatgattak; útainknál eddig az egyenes vonal miatti birtokátszegés vagy elakadt ott, hol ('s ez, jól tudom, sok helytt történt). a megyei tisztviselők a rájuk nézve hatalmas birtokost földének átszegésével szomorítani, 's következőleg magokat is igen hathatóson szo-

morítani“ nem kivánták, vagy erővel 's rábeszéléssel sok viszongások 's meg nem tartott i-géreték közt hajtatott végre; vagy pedig „a' megyék az országos törvény' hijánját közgyűlésen hozott rendeletekkel pótolták, elhatározva az átszegést a köz helyekből, vagy régi útból történendő kármentesítés mellett.“ Midőn ez utóbbit sok törvényhatóságok évektől fogva veszélyt nem hozolag így gyakorolják: tovább is iszonyodni fogunk-e „a' mindig kárpótlás mellett történendő kisajátítást törvénynyel rendelni el minden országos vállalatokra, 's olly vállalkozókra, kiket e' végre a törvényben kijelelendő hatóság, vagy ha ezt nem akarjuk, csupán a törvényhozó test az engedmény' adásakor e' végre felhatalmazand?“

(Vége közelebből.)

Gál János.

Észrevétel.

Az elhanyagoltatást senki sem szereti, 's ennek érzete szint' olly kedvetlenül hat az egyénre ha nemzetét; mint ha személyét látja mellőzve. E' sors, bármelly igazságtalanul, bővön juta magyar nemzetünknek. Csak egy pár tizeddel hátrább ismeretesb vala a' mivelte Európa előtt Sibiria mint Magyarország, 's azóta — ismertetőinknek több köszönettel tartoztunk volna halgatásukért, mint azon büszkén sajnálkozó gúnyokért (engedjen meg az olvasó ezen alig összeférő szók' egybehalmozásáról, de jellemzőbbeket nem találunk), mellyeket a' Magyarhon' különbféle leírásai' czime alatt repítenek nyugotra a' minket látogató idegenek. El jöve végre: „Hungary and Transylvania, by John Paget“ 's ha szinte nézeteiben nem mindig osztozunk is, (mert, hogy más okot elhallgassunk, teheti-e magyar olvasó magát, angol' álláspontjába*)

* Átalában utazói tudósítást elvei' 's érdekessége' te-

annyit meg kell vallanunk, hogy azon meleg részvét, mellyel Paget honunk' fény- és árnyékoldalait, 's kiválólag amazokat rajzolja, minden honfit hálára indíthat. Mi pedig a' helyett igazságtalanok lennének? Alig hihető 's még is, széyeünkre úgy van! Némi szerkesztő egy más utazótól kapott, vagy képzelt bántalma' következtében * az idézett könyvre, olly közönség előtt, mellynek $\frac{99}{1000}$ része a' vádat olvassa 's az oklevelekbe belé nem tekinthet, (sőt a' béarulás' hangja azt gyaníttatja, hogy a' vádló maga sem, vagy nem elégségesen) nemzet- és személysértést fog. Midőn Pisistratus' leányát egy fiatal tüzes legény megcsókolván, ismerősei a' hatalmast bosszuállásra kiszték, ez azt felelé: „ha azokat, kik minket szeretnek, megöletjük, mit teendünk majd azokkal, a' kik gyűlölnék?” Ezt kérjük mi is a' Pesti Hírlap' szerkesztőjétől, 's hogy, nétalán igazságtalan vádja az egész nemzetet hálátlanság' bűnébe ne keverje, felszólítjuk a' következőkre:

1) Mutassa ki a' Paget' könyvében azon főszédelegtető „fonák és hamis adatokat,“ mellyekről meg sem lehet fogni, hogy lehete ollyasmit irni? "

kintetéből csupán csak az a' közönség ítelheti meg, a' mellynek íratott: többet mondunk, maga az igazság is az állásponthez képest más más alakot ölt; tudnivaló hogy political igazságokat értünk.

* A' bántalmat képzeltnek is van jogunk feltenni, mivel a' szerkesztő úr, csak bosszuságát, nem annak okát közli velünk. Mivel pedig bosszuságát véltlenre is kiterjeszti, ne nehezteljen, ha egy esetbeli alaptalanság a' másikat is gyanúsítja. Miss Pardoe' munkáját nem láttuk; Paget úr pedig egész munkájában olly gyöngéd kimélést mutat minden magános iránt, melly sok hazai utazónak mintául és leczkéül' szolgálhatna: és személyes ismeretünknel fogva állíthatjuk, hogy Paget úr egy egészen közönbős sorsu egyént is iszonyodnék, bár elsietett észrevételei által, megbántani; mennyivel inkább igyekezett ezt, egy szerencsétlenségtől sujtott felebarátjával szembe, minő akkor K. úr vala, kikerülni!

2) Mutassa ki ugyan ott, mi az a' „nagyon fonák, csalódással teljes és egészen hamis“ a' mi a' szerkesztő úr' személyéről volna mondva?

3) Mutassa ki, a' czimlapnak vagy a' könyvnek mellyik zugában nevezi magát a' szerző „William nak?“

A' ki a' közvéleményt „vezérelni“ akarja, magának elébb szemesen meg kell vizsgálni az utat; mert különben azt mondhatnák, hogy — Vak vezet világtalant.

Egy őszinte Olvasó.

Egy mindennapos esemény Franciaországban.

A' vienne-i hírlap következő érdekes rajzolatot közöl; bár milly regényesnek látszik is, mindazáltal igazi lett dolgon mondatik alapulni.

August és Mari szegények voltak mindketten 's kezök' munkája után élének. De a' munka a' helyett hogy keblökben kioltotta volna a' gyöngéded érzeményeket, még inkább kifejté. Szerelem a' szegénység' vigasztalása; ez az egyetlen gyönyör, mihez a' szegény pénz nélkül juthat. Azért szereték is ők egymást, a' mint csak egyszer szerethetni. August asztalos vala, Mari pedig varróleány. Nem tudom hol ismerkedtek vala meg egymással 's egy kimondhatlan érzemény vonzá őköt együvé. Mari olly szép volt, hogy sok gazdag ember tett neki fényes ajánlatokat; ő mindazoknak útát és kosarat adott, hogy egészen szeretett Augustjái lehessen. August volt Marinak' minden, 's Mari Augustnak.

A' legény szerelmével kínálta vala őt azon bizalommal, hogy benne egy hozzá ragaszkodásra fogékony szívet találанд. Mari nem kérdezte, gazdag-e August, elég volt neki, ha őtet szereti. Mindketten azon életkorban voltak, midőn a' külvilággali surlódás még nem rontotta meg a' szívet, midőn az a' szerelmet még nem

tette pénzsámolások' eszközévé, ez csak a' gazdagoknak való. August, ki őszintén szeretett 's később volt volna magát kivégezni, mint azt, kit szeretett, szerencsétlenné tenni, kijelenté kedvesének szándokát őtet elvenni, Mari az ajánlatot elfogadta a' nélkül hogy magát sokat kérette volna. Ő a' házasságot valami igen természetesnek tartá olyanok közt, kik egymás szeretik.

De August Marinak egy vallomást vala teendő, mi nehezen fekvék a' szíven. Ő szüleit soha sem ismeré, 's egy köz intézetben vala felnevelve. Ennél fogva aggódék, hogy néáltal Marinak olly családja leend, melly vétkeslendi az ő születését, mintha tőlünk függne így vagy amugy születni. Milly nagy vala öröme, kedveltjének szájából hallani, hogy ez is mint ő soha sem ismerte volna szüleit. Mindketten egy leleczházba voltak beadva, 's ott felnevedve. Hasonlók valának azért egymáshoz születésök és birtokukra nézve, valamint azok valának szerelmök által.

Más nap mindjárt azon intézetbe menének, a' melly befogadta vala, az összekelésökre szükséges iratokat magoknak megszerzendők. Melly szintolly váratlan mint rettenetes csapás vala mindkettejökre, midőn megtudák, hogy nekik egy anyjok volt, hogy ők édes testvérek! „Sajnálom ezeket a' szép gyermekeket”, mondá a' jó apácza, ki nekik a' nehéz titkot felfedezé, „olly bensőleg szereték egymást, ők bizonyosan boldogok leendettek volna.“

A' szegény szerelmes pár könyhullatásin és bánatán nem tudott erőt venni. Egy hónap mulva gyászpadon fekütt Mari, 's August mint önkéntes béállott lovas katonának a' 4-ik vadászrezredbe, melly Vienne-ben tanyázott. —

T - - ki.

Költségés tisztelet.

Annak bizonyágára, mennyi áldozatba kerül, ha valaki angol parlament' tagja kíván lenni,

szolgálhat az a' körülmény, mi szerint a' közelebbi választás Betfordban Stuart urnak, ki megbukék, 10,000 (120,000 ft.), és Crawley urnak, ki megválasztatott, 19,000 font sterlingbe (228,000 ft.) került.

T - - ki.

Veszélyhozó javallat.

Egy ámerikai tanító könyvet adott ki nevelésről 's többek közt így szól: „Egy leánynak sem kell megengedni tíz éves korától fogva addig az ideig, midőn gazdasszonyválesz, 's ennél fogva másokról gondoskodnia köteles, a' kármelley öltözetet, ingétől fogva fővegéig hordozni, mellyet nem maga készített, 's szintúgy ne legyen szabad semmi ételt ennie, minek megkésztéséhez őmaga nem ért.“ Ha a' javallat törvényynyé válik, úgy ohajtandó, hogy legalább hosszú hosszú időhaladék határozottassék, míg teljesedésbe vétetik, különben sok leány fogná megbánni.

T - - ki.

Népképviselők táblapapirból.

A' vürtembergi hírlapban egy esztergás több gyermekjátékok között követekkamaraít is árulja, mellyeket ő a' stuttgartinak mintájára készített, minden 1839-ben jelen volt követekkel. „Noha nagy számmal vagynak a' bábok, mindazonáltal az' egész még se nyom felette sokat, mert én azokat táblapapirból készítettem, 's belől üresek; egyenként is kaphatni követeket a' bábszobákban.

T - - ki.